V. SENAMIESČIAI

Jonas Genys

TYRINĖJIMAI KLAIPĖDOS SENAMIESTYJE

1982-1983 m. PKI toliau kasinėjo senąją Klaipėdos dalį. Tyrinėti objektai - sklypai P. Cvirkos g-vėje Nr. 20 ir Žvejų g-vėje Nr. 4, 4a - yra skirtingose senamiesčio vietose. Pirmasis - pačiame senamiesčio centre, vietoje, kuri istorikų tapatinama su rotuše. Antrasis - ŠV senamiesčio pakraštyje, prie Dangės kairiojo kranto. Šios vietos užstatymas taip pat nėra aiškus.

P. Cvirkos g-vėje Nr. 20 ištirtas virš 50 m^2 plotas. Kultūrinio sluoksnio storis siekė 3,5 m. Pirmajame plote, arčiau P.Cvirkos gatvės, užtikti trys medinio užstatymo horizontai ir vienas mūrinio. Pastatų orientacija atitinka dabartinę orientaciją. Mediniai datuojami XVI-XVII a. XVI a. pastatų sijos 20-30 cm pločio ir 19-28 cm storio, ąžuolinės, kai kurios su išilginiu grioveliu (8 cm pločio ir 7 cm gylio), reikalingu vertikalių sijų įleidimui. Panašu, kad pirmasis pastatas turėjo plūkto molio ąslą, antrasis - jau grindis. Po sijomis pakišti skersiniai, kad pastatas negrimztų į vandeningą gruntą. Trečiasis medinis statinys, stovėjęs, matyt, nuo XVI a. pab. iki 1678 m. gaisro, išliko blogiau. Išliko sutręšusios apatinės ąžuolinės 18-20 cm pločio ir tokio pat storio sijos. Jos rėmėsi ant 82x50x32 cm dydžio ir mažesnių akmenų, sudėtų tarpais kas 1,7-1,8 m. Ant šio pastato ąslos (?) rasta daug statinių dugnų, lentgalių. Šiam pastatui išnykus (matyt, po 1678 m. gaisro), čia XVIII a. buvo pastatytas mūrinis namas su pusrūsiu. Pamatams naudoti akmenys, kalkės, vidinėje pusėje plytos, olandiškos geltonos plytelės.

Antrajame plote (toliau nuo gatvės) užtiktas XVI a. antros pusės netvarkingai sudėtų akmenų grindinėlio fragmentas, apneštas storu mėšlo ir organinių atliekų sluoksniu. Tai rodo, kad toliau nuo P. Cvirkos gatvės būta ūkinės paskirties kiemo ar pastatų.

Tyrimų metu surinkta gana daug įdomių, gerai datuotų daiktų: kartušo formos koklis, papuoštas "dievo avinėliu" (nešančiu kryžių) ir įrašu "LAM GOTT" bei "1572" metų data. Kartu su šiuo koklių buvo daug koklių, dekoruotų keturiais kvadratiniais įdubimais, riterių atvaizdais, stilizuotu augaliniu ornamentu. Įdomūs žalvariniai XVI a. statinių kraneliai, gausu buitinės keramikos.

Žvejų gatvėje ištirtas 90 m^2 plotas. Kultūrinio sluoksnio storis 1,2-1,9 m, datuojamas XVII a. pab. - XVIII a. Užtikti 1 m pločio akmenų, surištų kalkėmis su smėliu, pamatai. Apie juos gausu pušų žievių ir kitokios smulkios medienos. Pamatai orientuoti įstrižai dabartinei Žvejų gatvei (V-R kryptimi) ir, matyt, lygiagrečiai tuomet kiek išlenktai upės vagai. Sandėlys datuojamas XVIII a. pradžia. To paties laikotarpio yra pušinių, vertikaliai stovinčių (31x18-20 cm), įkastų į žemę, sijų eilė. Tarpai tarp jų - 2,8-2,9 m. Tai, matyt, tvoros liekanos. Ji orientuota statmenai dab. Žvejų gatvei. Po šiomis liekanomis giliau tęsėsi pilkos žemės, pilkos žemės su griuvenomis sluoksniai su radiniais (XVII a. antros pusės -XVIII a. pradžios). Užstatymo pėdsakų daugiau nerasta.

Tyrimai šioje vietoje gausiai papildė XVII a. pab.—XVIII a. pradžios radinių kolekciją. Išsiskyrė geležinis peiliukas su grąžto pavidalo medinėmis kriaunomis. Rasta daug puošnių, įvairiomis spalvomis dekoruotų lėkščių, įvairių tipų apavo padų ir kt. dalių (dirželių, kulnų, noselių ir kt.). Padai - su smailė-

jančiais ar pusiau apvaliais priekiais.

Raimondas Sprainaitis

ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI KASINĖJIMAI KLAIPĖDOJE, TEATRO GATVĖJE

1982 m. PKI senamiesčio V dalyje tyrinėjo sklypą Teatro gatvėje Nr. 7. Ištirtas 82 m^2 plotas. Aptiktas iki 2,6 m storio kultūrinis sluoksnis su trimis aiškiais užstatymo horizontais, datuojamais XVII-XX a.pr.

Seniausias užstatymas rastas 2,2 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Tai karkasinio ūkinio pastato pamatai iš 22 cm pločio ir 20 cm storio ąžuolinių sijų su išlikusiomis ant jų statramsčių dalimis. Statinio ilgis 10,75 m. Įėjimas į pastatą buvo iš PR pusės (dab. Jūratės gatvės). Tai patvirtino prielaidą, kad iš ūkinių pastatų išėjimai būdavo į antraeilės reikšmės gatves, o prie svarbesnių gatvių stovėdavę gyvenamieji namai. Aptariamasis pastatas datuojamas XVII a. pirmąja puse.

Šiam laikotarpiui priklauso ir PV sklypo dalyje 2,2 m gylyje atkasta 60-65° kampu pasvirusių pušinių nudegusių stulpų eilė - buvusios tvoros liekanos. Rąstų storis 16-26 cm. Turima keramika iš priešgaisrinio, gaisrinio ir pogaisrinio užpiltinių sluoksnių datuojama XVII a. viduriu.

Dėl neaiškios paskirties ir keramikos stokos sunku datuoti perkasoje Nr. 1 2,1 m gylyje atkastus medinius sutvirtinimus. Tai trys netašyti rąstai su išilgine išpjova viduryje. Jų pritvirtinimui prie žemės per išpjovas ir iš šonų sukalti kuolai.

Antrasis užstatymo horizontas pastebėtas tik ŠR sklypo dalyje. Perkasoje Nr. 2 1,25-1,50 m gylyje atkastas dar vieno ūkinio pastato kampas. Jo pamatams panaudoti stambūs akmenys, o vidus